

Mineralier, der enten findes i selve Lavaen eller affattes i sublimeret Tilstand i dens Hulheder, og som ofte give vigtige Oplysninger om disse Stoffers Dannelse i Almindelighed. Den islandste Lava er i det Hele taget fattig paa saadanne Produkter, men ved disse Vulkaner fandtes dog et Mineral, der ikke var uden Interesse, nemlig Salmiak i udmærket smukke, gjennemfigtige og vel udviklede Krystaller, affatte tæt under Overfladen af den slaggeagtige Lava. Man har hidindtil været meget uentig om, hvorfra dette Stof havde sin Oprindelse ved Vulkanerne, om der nemlig udvikles Salmiakdampe fra Kraterets Dyb, eller om der dannes Salmiak i selve Lavaen ved en Betydning mellem den fra Vulkanen opstigende Klorbrinte og Kvælstofforbindelserne i Vegetationsdækket under den varme Lava. Forholdene, hvorunder Salmiakten optraadte, lade neppe nogen Tvivl tilbage, at den her maa være et Resultat af den nævnte Betydning; thi i Nærheden af eller paa selve Kraterne fandt jeg ingen Salmiak udført, men kun i de Dele af Lavastrømmen, hvor denne havde bredt sig ud over den med Planter bevogede Slette. Ved de sydligere Kratere var Sletten aldeles blottet for al Vegetation, og Lavastrømmen var flydt ud paa en Sandflade, men her saae jeg heller ingen Salmiakdannelse.

Det Paafaldende, der kunde synes at ligge i, at Vulkanerne brød frem midt paa en Slette uden Forbindelse med tidligere bekjendte Vulkaner, taber meget af sin Betydning ved et nøiere Studium af de geologiske Forhold af denne hidtil saagodtsom slet ikke undersøgte Del af Landet. Slettens dybere Underlag bestaar af gamle Lavastrømme, der for største Delen ere ffulte af et senere ved Vinden paaført Jorddække, saa at der før maa have været Udbrud paa dette Sted eller i Nærheden deraf. Hele Partiet mellem Myvatn og Søkelsaaen er nemlig et af de interessanteste paa Island, netop fordi der her findes de tydeligste Beviser paa, at de i Nutiden virkende vulkaniske Kræfter fortrinsvis søge hen til de samme Steder, hvor plutoniske Kræfter i tidligere Jordperioder have været virksomme. Palagonit-Breccien er her den raadende Bjergart i en Mængde Fjeldpartier, der alle have en nord-sydlig Retning, medens den ellers saa almindelige Doleritmandelfsten og Basalt er stærkt tilbagetrængt. Alle de vulkaniske Udbrud, hoorpaa denne Egn er saa overordentlig rig, skjøndt vi kun kende et eneste historisk, ere paa det Nøieste knyttede til Spaltdannelserne, der ere parallelle med hine Bjergmasser. Jeg har nemlig her fundet ikke mindre end 5 overordentlig tydelige Vulkanrækker, der svare til ældre Jordspalter fra Nord til Syd nemlig:

- 1) Den vulkaniske Dræfte i selve Myvatn med sine mangfoldige vel udviklede, men nu græsbevogede Kratere.
- 2) Vulkanrækken fra Leirhnútr over Grösfedal, Bjarnafjall, Sverfjeld til Willingafjeld, alle Vest for Palagonitryggene Dalfjeld og Raumafjeld*).
- 3) Vulkanrækken langs Østfiden af de samme Bjergkjæder.
- 4) En Vulkanrække i Myvatns Dræft Vest for de nye Vulkaner, der fortsættes Øst for Burfell ned til Vulkanen Ketil ved Fremrinnamar. (Disse ligge østligere end paa Gunnlaugs-sons Kort).
- 5) Den nye Vulkanrække.

Vulkanerne i Askia og de nydannede Kratere i Myvatns Dræft staa i langt nøiere Forbindelse med hinanden, end man egentlig skulde vente paa Grund af Afstanden og den store Forskjel, der er mellem den vulkaniske Virksomhed paa disse to Steder og de derved fremkomne Brudter. Betragter man nærmere den omtalte Gruppering af Vulkanerne efter nord-sydlige Linier i Myvatnsveien og Myvatns Dræft, kan det nemlig ikke undgaa Opmærksomheden, at Dyrngjufjeldens Vulkaner ligge i Forlængelsen af 4de og 5te Gruppe, hvormed de ere forbundne ved en Række Kratere, der ikke ere aflagte paa Kortet. Begge de i 1875 virksomme Vulkanpartier ere tillige de langt imod Øst fremskudte i hele den nordøstlige Del af Island, opstaaede paa den yderste af de mange parallelt løbende Brudrande, hvorigjennem de underjordiske Tryk presse smeltede Masser op igjennem Jordforpen for atter at oprette den forstyrrede Ligevægt. Vel anføres der i Annalerne og i alle Skrifter, der handle om de islandste Vulkaner, at Ferdubreid, der ligger

*) Beliggenheden af de sidstnævnte Fjeldrygge er urigtig aflagt paa Gunnlaugs-sons Kort og vil blive berigtiget paa det heri senere omtalte Kort over denne Egn.